

רגלים מצריים או סוריים אלה הם שהיו את היריב הקשה והאמיתי לטנקים שלנו. גם בקרבם סיוע עזוב מן הטנקים שלהם, ואף ללא סיוע טנקים פלשה, נדחם חי"ר זה ביטחונות בטנקים של צה"ל, ובמיקרים רבים הדפם.

עד שחפשו טנקאינו את ה"ש.ב.ש" המיוחל, מצאו כי החי"ר רווייה"ט מקלקל להם את השורה, מחלל את "מרחבי התימרון" המיוחלים. ופגיעתו קשה ומסוכנת פיר אילו רק יכלו גולני וחטיבת נאדל לתפקד כמו החי"ר המצרי, היה ניתן להטיל עליהן חלק מרכזי בבלמה. הרבה

עוד מקונח בלב טנקיסטים תיקוה להחזיר ליזונה את עמדת "הטנק האבקיע"

מעומס הלחימה היה מוסר כך מן הטנקים; ובעוד הסורים היו אז שוחקים הרבה מן השיריון התוקף שלהם מול מערכיחי"ר קרקעיים שמצדנו, היו עצבות הטנקים שלנו יכולות לשחרר חלק נכבד מכוון — אם לא את רובן — ממשימות ההגנה הסטאטית. בכך היתה נפתחת, כבר בשלבים הראשונים, אפשרות נוחה לרכו כוחות בלתי-מרותקים של טנקים ולתמרנם ב"לוחמת שיריון" למכות נגד במרחב. בתנאי שהיו מכות אלו מונחתות כהלכה, היה ניהול כזה של המיגונה עשוי להוציא את המיתקפה הסורית משיווי-מישקל, הרבה קודם שהדבר אירע בפועל. חלוקת-התפקידים זו בין הטנקים לחי"ר, בעיקר בקרב הגנה, ידועה ומקובלת אכסיומטית מזה 35 שנה לפחות. בצדנו לא היה לה זכר. בין הטנקמאניה מכאן, ופיגור וחולשת חיל-הרגלים מכאן, לא היו כוחות-היבשה שלנו מסוגלים להקים ולהפעיל מסיגרות טקטיות ואורח-חימה רבי-חייליים. גם מבחינה זו, היתה רמת-כושר — כלומר, לא היה ביכולתם לעמוד אף בסטנדרטים, שהפכו נכסי-צאן-ברזל של העולם הצבאי כבר ב-1943.

רדאי הרבר, כי ב"ב" 1973 לא נמצא חי"ר כה מפגור ומיושן בשום צבא ראוי לשמו — ולא רק בצבאות הקטגוריה "האירופית", אלא גם בצבאות-הערב.

אכן, ראוי חיל-הרגלים של צה"ל, על כל סוגיו וצור רותיו, שייאמר על חלקו במילחמת יום-הכיפורים, כי "מעולם לא עשו כה רבים, כה טובים, בשעות כה קרי-סיות, כה מעט". לא ייאמן הדבר, שכואת יקרה דווקא בצבא, השרוי כל העת במצב של כוננות למילחמה, היוצא מ"סיבוב" אחד אל הבא אחריו, ובניהם מבלה תקופות ארוכות של "התשות" או "ביטחון שוטף" פעיל. על אחת כמה וכמה, שהונחת החי"ר גויגנו נגרמנו לא רק עקב היעדר שימת-לב ובהיסח-הדעת, אלא גם כתוצאה מודעת של תפיסות מוגדרות ומדיניות מכוונת. בימים ההם, עת דימה צה"ל כי הוא שהמציא את המילחמה וכל הכרוך בה, נראה עיוות מלחלח זה כשיא של תבונה, בניגוד-הכוח ובהכנת צה"ל למילחמה.

את האחריות והאשם רגלים להטיל על אנשי חי"ר שיריון, אולם, מכובד לפתור מחל"ר קם כביוון, עיקרו נישא לא עליהם, אלא על כתפי אנשי החי"ר עצמם.

חשוב לאתר בבירור את נושאי האחריות והאשם, לא כל-כך לצרכי הקביעה, את מי יש להעמיד אל הקיר, אלא בעיקר כדי שנבחין מאיפה ועלידי מי, יותר מאחרים, יבוא התיקון ותצמח הישועה.

יצחק שדה וישראל בר

ה היסטוריה של החי"ר בצה"ל מופיעה כהליך מתמיד של הידרדרות המעמד והרמה. רק לאחר מל-חמת יום-הכיפורים, ובעיקבותיה, דומה כי מתחילה הפ-רבולה להתישר כלפי מעלה.

בראשית היה צה"ל כולו חי"ר. לכאורה נבע הדבר מן המיגבלות של צבא דלי-מצעים, שבקושי יצא מן המחותר והוטל למילחמה גלויה. אך לאמיתו של דבר היה המימסד הצבאי, שהושחת על "ההגנה", חובבני כור לו חיל-הרגלים, מהיותו האלמנטרי ביותר בין גורמי העוצמה הצבאיים. היה היחיד, אשר איכשהו יכלו להפעילו. משך מילחמת-העצמאות, וכתולדה שיריה מן הנסיון שנצבר בה ובמהלכה, חל שיפור מתמיד ברמת הביצוע של יחידות ועוצבות הרגלים. עד סופה הן נאשרו לא רק דומיננטיות, אלא הולכה ללמעשה, חזות הכל.

אף המיבצעים הניידים של צה"ל, שהחלו במחציתה השניה של אותה מלחמה ונברו לקראת סיומה, התבססו על חי"ר ממונע. הרק"מ לכל סוגיו — שריונות, טנקים וחלמים — רק שירת את החי"ר, או סייע לו.

צה"ל היה אז כה "רגלי" באופיו ובחזי-מתו, עד שחטיבת השיריון 8 (שז יצחק שדה) השתתפה ב"קרב השיריון הגדול ביותר של המילחמה" — נסיון כיבוש עיראקיאדימנשיה בפתיחת מיבצע "וואב" — כשהיא כפופה לגדוד חי"ר, מחטיבת פלמ"ח "הנב".

סידור זה, הנראה כיום דמויני, היה כמובן איולת צבאית מוחלטת, ילידת בערות מיקצועית מוחלטת, אף ביסודות האלמנטריים ביותר של אירגון והפעלת כוחות בלחימת-היבשה. דוגמה זו ואחרות כמותה מלמדות, כי עדיפות החי"ר בצה"ל של תש"ח לא הושתתה על דוק טרינה של ממש, אשר עוצבה ביוזמי, במגמה להתאים את העקרונות והכללים הנוכחים לנסיבות הנתונות. אלא,

חי"ר במיבצע-קדש

אותם בחורים צעירים וגלגלים, אשר עם עסקייהביטחון יצרו את הכוח הצבאי העברי, בלהט ובהקרבה יותר מאשר בידע ובהבנה, גיבשו את צה"ל הגולד. וכהמשך רצוף לפו"ש, לפלוגות-הלילה ולגאפירים. היעדרו של מסד מיקצועי ממש הוא המסביר, למה אפילו את מה שרכש שופר צה"ל במרוצת המילחמה, בתהליך ממושך ויקר מאד של "נסיון ושגיאה", לא היה ביכולתו לשמר בתוך עצמו וללמד הלאה. משאך יצאו את השורות רוב ותיקי המילחמה, יצא והלך עימם גם הנסיון שצברו. מייד לאחר המילחמה חלה ירידה תלולה,

צה"ל עבר בנתיבות מקיצוניות אחת לשנייה - הטנק לא רק הדיח את החי"ר אלא גם דרס אותו

לא רק באיכות כוח-האדם (ביגול חילופי הוותקים בעור לים חדשים), אלא גם ברמתו המיקצועית של החי"ר — משמע, או ברמתו של צה"ל בכללו.

עד כמה שנגעו התפיסות הרשמיות של מיבנה כור חותייהבשה, אירגונם ולחיתמם, לא עורערה, עד "קדש", דומיננטיות החי"ר.

המאור הצבאי התיאורטי הגרז של הימים ההם, ישראל בר, קבע את חיל-הרגלים כמרי כוז כוחות ובלחימת-היבשה אף כמה שנים אחרי מיבצע "קדש" — מה שמחזק ביותר את הגרסה, שכחשכון סופי לא היה הרבה יותר משרדשן מבריק.

צוחים בפעולת-ינוקייב

הוא והבאים אחריו סיפקו לצה"ל של ערב מער-כת סיני 56 פסבדו-תיאוריה מיקצועית מושלמת, אשר הסבירה היטב, כי החי"ר ולוחמת-החי"ר הם העיקר, ועל-ידי תקום או תיפול המילחמה ביבשה.

כך, כשנה קודם "קדש", הופיעה בירחון מערכות של צה"ל סידרת פירוטומים, שנושאה היל-הרגלים, כ"היל-היסוד", תפיסתו הרשמית והמוצגרת של צה"ל הוצגה שם (באמצעות קטעים מתוך מסה של יהודה וולאך) בלשון זו:

"צה"ל הוא בעיקרו צבא של כוחות-ימי דואים... צבא מפוג זה הוא לפי מהותו (!) צבאי

החלום על "ג'ינאדי-דבתי" יביא בוודאות גמורה לקטסתורכה-דבתי

רגלים... ובעיקר הכרח הוא, שכל החילות שבו יהיו מסוגלים לסיוע במיטב יכולתם למסד העיקרי שבו, לחיל-הרגלים... גם כיום אין תח"ל ליהי-הרגלים כחטיבה-שדרה של המילחמה וכנושאה העיקרי...

כעבור שנה, במערכת סיני, תקף "כוח-המשימה" האוגדתי העיקרי של צה"ל את המערך המצרי באביר עגיילה. עוצבות-הרגלים שלו — כולל יחידת חרמ"ש מחטיבת השיריון (מילואים) שהופנתה לשם, בפיקוד גלינקא, אשר ניסה לבצע גרסה מוקדמת של הגיראדי, רק נכשל שם ונהרג — הפגינו רמת-ביצוע ויכולת ירודות ונחלו בזיון חרוץ ומביש, מול כוח מצרי נחות. על רקע בלטו ביותר, בוחר מוגזם, ביצועי הטנקים של חטיבת-השיריון הסדירה "שבע".

מפקדה של אוגדה זו היה אל"מ יהודה וולאך. הגם שחלק נכבד מהביוון נגרם כתוצאה מהתערבות המשבר-שתיבותר של אלוף הפיקוד דאו (אסף שמחוני) וה-רמטכ"ל משה דיין, הרי אף התוכנית המקורית היתה מאד לא-מבריקה ובלטובה, בין היתר, ההסתמכות הכימעיט-בלבדית של החי"ר, מישניות השיריון ואי-ניצולו.

הלקח של סקוב

ק רב מיוצג הרבה יותר ניהלה באותה מערכה אוגדת חיים לסקוב, בגיורת רפיה. החידוש העקרונות והבלט בלחימתה, שנעשה גם הגורם המכריע בהצלחתה, היה שיתוף-הפעולה בהתקפה של החי"ר עם הטנקים, שנעשה בכללו לפי המקובלות שעיצבו במילחמת-העולם השניה: חי"ר כסיוע טנקים מבקיע את המערך המבוצר; ובעיקבותיו מנצלים כוחות "שיריון" את ההצלחה וחודרים אל עומק שטח האויב, להשמדת כוחותיו ולהשתלטות על יעדים אופרטיביים ואיסטרטגיים.

היה זה "קרב-הבקעה" היחיד, בקנה-מידה גדול (עוצבתי) שניהל צה"ל, מראשיתו ועד היום; דהיינו, הקרב היחיד שבו תקף צה"ל במתכוון חזיתי מערך-הגנה מבוצר, כדי לפרצו. כל שאר הקרבות המכונים "הבקעות" — כמו של טל שרון בששת-הימים — אינם מתאימים לתואר. לא "הבקיעו" בהם את המערך, אלא חיפשו נקודות-תורפה באגפיו ומחו חדרו לעומקו. הסכימה של לסקוב מתאימה בעיקרה לכל הבקעה, בימינו כמו אז — כמו העובדה, שב"הבקעה" ניטל על חיל-הרגלים המאמץ העיקרי, קביעה זו אמנם מקובלת סכמטית בכל התורות ועל כל הצבאות.

אך ראוי להבליטה בבירור נטיבת הטני קיסטים שלנו, אשר רק בקושי רב ובלב נכבד השלימו, לאחר יום-הכיפורים, עם הטענה, שי הגיראדי לא בישר עידן חדש, אלא רק הדגים שגיאות ישנות; ובתוככי איילת מהם, כך נדמה, עוד מקננת התקווה להחזיר עטרת "הטנק המבקיע" ליושנה, כאמצעות טכניקות שאינן אלא ג'ינאדי-דבתי — ואשר ודאי כי תהפוכנה קטסתורפות-דבתי, יוזמות-מראש.

העוצבה אשר נשאה את מאמץ-הבקעה העיקרי של לסקוב היתה חטיבת גולני, בפיקוד בנימין גיבלי. שיתוף-הפעולה עם הטנקים, (מחטיבת שריון ומילואים תחת חיים בר-לב), באקט יזום מלכתחילה, בלט במיוחד בדרום הגיורה, שם הבקיע גדוד גולני, מתוגבר בפלוגת שרמנים, קרב רפיה הציג את חלוקת-התפקידים בין החי"ר והטנקים באופן שהיה נכון ויעיל בעיקרו; והשוב יותר, הוכיח לצה"ל, על דרך החיוב, מה שלימדה אביר-עגילה על דרך השלילה ומה שידעו כל הצבאות כבר מזמן — שמיזוג החי"ר עם הטנקים לצוות-קרב אורגני אחד איננו רק אפשרי, אלא גם חיוני והכרחי.

מחוסר בסיס אינטלקטואלי, — וממילא גם קריטר-יונים ובקורת מיקצועית של ממש, היה צה"ל נוח להת-רשם מדהרות-הפרא-רות-הסיכון והבלתי-יעילות — ביחס של חטיבה 7, שנעשו עם טנקים, בלא השתתפות של חי"ר, הרבה יותר מאשר מן הביצועים המשולבים, אך "הסכמטיים" והאפורים (כי סכימה נכונה תוסכת הצורך בהברקות ובסיכונים יוצאי-דופן!) של אוגדת לסקוב, אמנם יראה לי מי שיראה, כי ב"לקחי קדש" נזכרים ומאשרים פורמלית גם אלה של קרב רפיה. אך הם נשכחו ואבדו למעשה.

במצאות עבר צה"ל בנתיבות אחת להיפוכה — "השיריון" (משמע, הטנק) אחת (המשך בעמוד 36)